

Puntes de Millet, un exemple de fortificació de la Generalitat

«Puntes de Millet», an example of fortification of the «Generalitat»

Oriol Miró Serra

Grup de recerca DIDPATRI.

Universitat de Barcelona

✉ orimiro78@gmail.com

«Las fuerzas legionarias, al ocupar el Vértice Mudefes, tuvieron que vencer la dura resistencia del enemigo, que se defendió en fortificaciones hechas con cemento y casi permanentes»

Així es refereix el comandant de la unitat atacant en el comunicat de guerra del 2 d'Abril de 1938, en plena ofensiva d'Aragó quan parla d'un sector fortificat força extens, però del qual ens perviscut pocs elements, o si més no encara n'hi ha per recuperar. En els darrers anys hem tingut oportunitat de treballar-ne dos, per bé que prou espectaculars; un es un refugi en forma de U de grans dimensions; l'altre es un emplaçament d'artilleria molt espectacular. Aquestes dues peces, ubicades al municipi de Caseres (Terra Alta), son les que passem a comentar tot seguit.

El conjunt el podem definir com un emplaçament per artilleria en casamata, per a tres o quatre canons, es a dir per a una bateria de calibre mitjà. En l'observació dels artefactes constatem que l'acumulació de terreny que tenen al davant impedeix el foc directe contra la llera del Riu Algars. Una petita casamata ubicada entre ambdues construccions s'utilitzava, probablement com a observatori de direcció i correcció de tir.

El conjunt fortificat de Puntes de Millet està ubicat a la dreta de la carretera N-420, sortint de Caseres en direcció a Gandesa, un xic abans de Tossal de Mudefar. Essent aquest punt el punt més enlairat i de referència de la zona.

La línia fortificada de l'Algars es va començar a construir a finals de 1936 i inicis de 1937, moment en el qual, la Conselleria de Defensa del Govern de la Generalitat veient que la guerra a l'Aragó presentava molts problemes va decidir crear una línia fortificada defensiva, aprofitant diversos entorns fluvials per protegir el territori català. Les defenses de l'Algars defensaven els accessos a Catalunya en els límits de la Terra Alta.

Hom pot constatar que l'obra te molt bona factura i que s'utilitza massivament pedra i maó. El formigó està present, però encara no es, a diferència del que succeirà en els fortins construïts posteriorment, el material predominant. Les fortificacions estan molt ben adaptades al terreny, i estan lleugerament enfonsades amb la voluntat de minimitzar possibles impactes del enemic.

Figura 1. Barbeta des de dins

Figura 2. Exterior d'una casamata

Quan es visita el lloc el primer que es troba són dos casamates pràcticament enterrades, de fet s'accedim a través d'un terraplè a una estructura de maó i formigó que dona accés a l'emplaçament dels canons. La peça artillera estava ubicada sota l'arc de l'estructura i quedava coberta, pel davant, per un terraplè que actuava com a barbeta. Des d'aquest punt hom pot constatar que un tir directe des d'aquestes posicions no era possible. Ambdues posicions artilleres d'altra banda són similars. (Figura 1 i 2)

Les casamates estaven interconnectades per un passadís ara enrunat. Si ens situem en la casamata de l'esquerra, i un xic més amunt de l'emplaçament, trobarem una trinxera recta excavada a la pedra que podem seguir fins trobar una petita corba que dona entrada a un passadís cobert, i que acaba en una sala recoberta de maó amb una espitllera altíssima, que ja es veu que no està feta per disparar. Amb seguretat podem afirmar que es tractava d'una obertura relacionada amb un telèmetre. Aquest artefacte, situat a cobert, servia per ajustar les distàncies dels trets.

Hom pot constatar que l'espai interior de la casamata de direcció de tir està prou conservat, com també l'entorn de l'artefacte. Tot sortint per l'escala actual afegida a la trinxera per la que acabem de passar, i girant a la dreta podem veure l'exterior de la casamata de correcció, que també combina maó i formigó. Únicament sobresurt una petita part encarada vers el riu i en destaquen la seva espitllera principal i les dues laterals. (Figura 3 i 4)

Un dels elements més rellevants, per bé que absolutament desfigurats, és el passadís en corba que cobreix dues vessants de muntanya, una cap a l'Algars i l'altre cap a la carretera, presuposant-li la mateixa funció que tenen les casamates descrites. (Figura 5)

En aquest entorn es percep bé l'alçada dels espais interiors. Cal parar atenció als calaixons de la paret per disposar de la munició immediata, així com uns misteriosos clots quadrats que existeixen allà on havia d'estar la desapareguda barbeta de protecció, que tampoc trobem a l'altra banda del túnel, que compta amb un enrunament de grans proporcions però de difícil interpretació.

Figura 3. Nota de camp. Interior

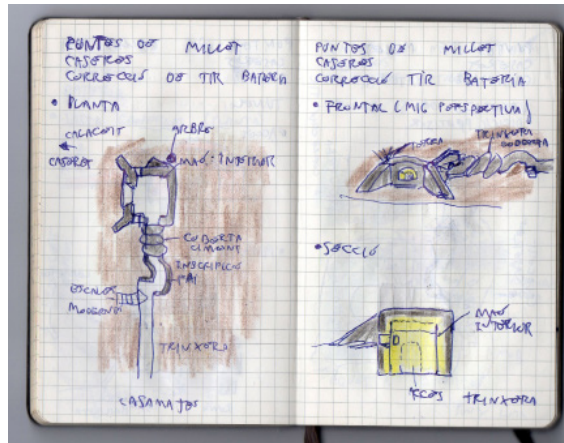

Figura 4. Correcció de tir.
Vista de l'exterior

Figura 5. Entrada al passadís
en forma de corva

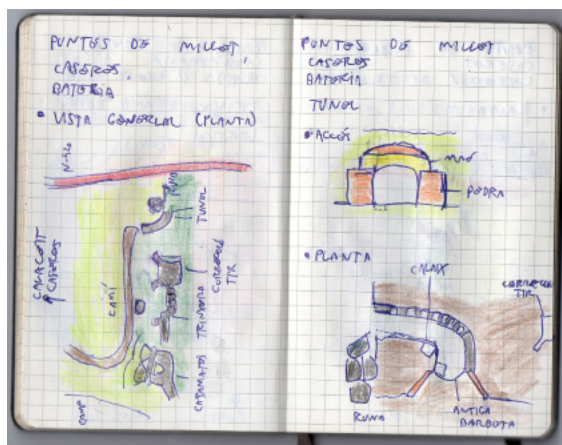

Figura 6. Nota de camp. Planta de la fortificació

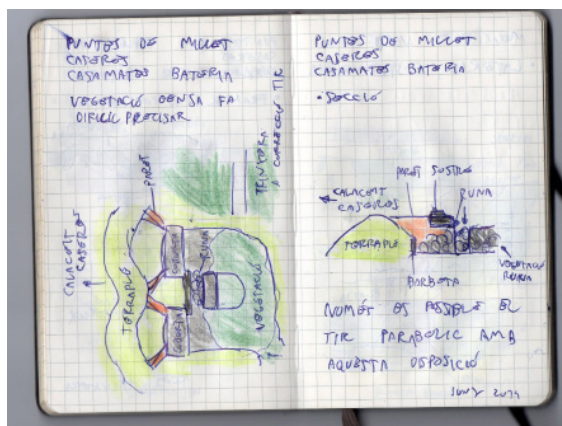

Figura 7. Nota de camp. Casamata i barbata

La visita a aquest impressionant conjunt la podem tancar tot seguint el camí que surt del túnel i passa per sota la casamata, en aquest lloc hi ha una petita cisterna que també forma part de l'equipament del conjunt.